ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ORTAK DERSLER BÖLÜM BAŞKANLIĞI
TÜRK DİLİ – I

ANLATIM BOZUKLUKLAR 2

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- ✓ Eylem ve yardımcı eylem eksikliğinin anlatım bozukluğuna etkilerini açıklayabileceksiniz.
- ✓ Tamlama yapılarındaki yanlışlıkları tanımlayabilecek ve düzeltebileceksiniz.
- ✓ Ek ve çatı yanlışlıklarının cümle yapısına olan etkisini örneklerle açıklayabileceksiniz.
- ✓ Noktalama işaretlerinin yanlış kullanımının cümle anlamını nasıl etkilediğini görebileceksiniz.

1. Eylem ya da Yardımcı Eylem Eksikliği

Sıralı ya da bileşik cümlelerde yüklemin eksik kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur.
Yanlış: Okullardaki eşyayı tahrip ve onlara zarar verenler disiplin kuruluna verilir.
Doğru: Okullardaki eşyayı tahrip eden ve onlara zarar verenler disiplin kuruluna verilir.

2. Tamlama Yanlışlıkları

Tamlayıcı ya da tamlanan ögelerin eksikliği ya da eklerin yanlış kullanımı anlatım bozukluğu yaratır.
Örnek - Tamlanan Eksikliği: Suyun şırıltısı ve şakalaşan kuşlardan başka ses de yok.
Doğru: Suyun şırıltısı ve şakalaşan kuşların sesinden başka ses de yok.

3. Ek Yanlışları

Kişi, iyelik ya da hal eklerinin gereksiz tekrarı ya da eksikliği anlatım bozukluğuna yol açar.
Yanlış: Öğretmenin her dediğini dikkatle dinliyorsun ve ağzından çıkan hiçbir sözcüğü kaçırmadan not almaya çalışıyorsun.
Doğru: Öğretmenin her dediğini dikkatle dinliyor, ağzından çıkan hiçbir sözcüğü kaçırmadan not almaya çalışıyorsun.

4. Sözcüğü Yanlış Yapıda Kullanma

Sözcüklerin yanlış eklerle türetilmesi ya da deyim dışı kullanımı bozuk anlatıma neden olur.
Yanlış: Kardeşim len ben uzun zamandır seni görmek istiyorduk.
Doğru: Kardeşimle ben uzun zamandır seni görmek istiyorduk.

5. Noktalama Yanlışları

Noktalama işaretlerinin yanlış ya da eksik kullanımı anlam belirsizliğine neden olur.
Yanlış: Seyyah kadının evine vardığında, bir de bakmış ki dış kapı onun için açık bırakılmış.
Doğru: Seyyah, kadının evine vardığında bir de bakmış ki dış kapı onun için açık bırakılmış.

6. Çatı Uyumsuzluğu

Aynı özneye bağlı eylemler çatı açısından uyumlu olmalıdır.
Yanlış: Çocuklar akşama değin oynarlar, sonra da ninnilerle uyutulurlardı.
Doğru: Çocuklar akşama değin oynarlardı. Sonra da ninnilerle uyutulurlardı.

Kaynakça

1. Ders Kitabı
2. Muhittin Bilgin, Anlamdan Anlatıma Türkçemiz, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.
3. Sıddık Akbayır, Dil ve Diksiyon, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.